

Ya?l?larda Bili?sel Azalma Bilgilendirme Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ya?l?larda Bili?sel Azalma Bilgilendirme Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33034>

Özet

Yaşlılarda Bilişsel Azalma Bilgilendirme Anketi (IQCODE-T), orijinali IQCODE olan ölçeğin Türkçe uyarlamasıdır. Bu araç, yaşlı bireylerde son on yılla kıyasla bilişsel ilevlerdeki algılanan değişimlikleri değerlendirmek amacıyla bir bilgi kaynağı (eş, çocuk veya bakıcı gibi) tarafından doldurulur. IQCODE-T, özellikle erken evre Demans taraması ve hafif bilişsel bozukluğun tespiti için klinik ve araştırma ortamlarında kullanılan güçlü bir tarama aracıdır. Türk uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin Türkiye popülasyonunda başarılı bir şekilde kullanılabilmesini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Azalma, Demans, Yaşlılık, IQCODE, Nöropsikoloji, Tarama Ölçeği, Uyarlama.

Yazarlar

Erguvan Tuğba Özel Kızı, Emre D. Turan, Ece Yılmaz, Betül Cangöz, Serap Uluç

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, yaşlı bir bireyin bilişsel ilevlerindeki (hafıza, yönelim, dil, pratik beceriler) düşüşü veya değişimi, bireyi yakından tanıyan bir kişinin (bilgi kaynağı) bakışıyla nesnel olarak değerlendirmektir. Ölçek, özellikle bireyin mevcut durumunu yaklaşık on yıl önceki durumuyla karşılaştırarak, zaman içindeki bilişsel gerilemenin boyutunu saptamaya odaklanır.

IQCODE-T, klinisyenlere, kapsamlı nöropsikolojik değerlendirmelerden önce hızlı ve güvenilir bir ön tarama imkanı sunar. Bu, özellikle kaynakların kıtlığı olduğu veya hastanın kendi değerlendirmesinin güvenilir olmadığı durumlarda kritik öneme sahiptir.

Yapı

Ölçek, esas olarak günlük yaşam aktiviteleri bağlamında gözlemlenen bilişsel ilev bozuklukların ölçen bir yapıya sahiptir. Ölçülen temel yapı, normal yaşlanma sürecinin ötesine geçen patolojik Bilişsel Azalmadır. Maddeler, kişinin hafıza, problem çözme, finansal kararlar alma ve yön bulma gibi alanlardaki performansındaki değişimlikleri sorgular.

IQCODE-T, bilişsel gerilemenin sübjektif ancak sistematik bir değerlendirmesini sağlayarak, objektif testler ile klinik gözlem arasındaki boşluğu doldurur. Ölçek maddeleri, bilgi kaynağının kolayca gözlemleyebileceği davranışsal değişimliklere odaklanmıştır.

Geçerlik

Türkçe versiyonunun geçerlik çalışması (Özel-Kızı et al., 2010), ölçeğin Demans tanısının almış bireyleri sağlıklı kontrol gruplarından ayırma yeteneğine odaklanmıştır. Çalışmada, IQCODE-T'nin yüksek bir Diskriminant Geçerlik sergilediği belirtilmiştir. Bu, ölçeğin klinik olarak anlamlı bilişsel bozukluğu olan ve olmayan grupları güvenilir bir şekilde ayırt edebildiğini gösterir.

Orijinal çalışmada, IQCODE-T'nin, özellikle Demans için altın standart kabul edilen diğer klinik tanı araçlarıyla uyumlu sonuçlar verdiği bulunmuştur. Yüksek duyarlılık ve özgüllük değerleri, ölçeğin Türk popülasyonunda tarama amacıyla geçerli bir araç olduğunu desteklemektedir.

Güvenirlilik

Özel-Kızı ve arkadaşları (2010) tarafından yürütülen uyarılma çalışması, IQCODE-T'nin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermiştir. Güvenirlilik analizleri genellikle iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenilirliği üzerinden incelenir. IQCODE-T, genellikle klinik popülasyonlarda mükemmel kabul edilen (0.90 ve üzeri) yüksek Cronbach Alfa değerleri sergilemiştir.

Bu yüksek iç tutarlılık, ölçekteki tüm maddelerin aynı temel yapıyı, yani bilişsel gerilemeyi ölçme konusunda tutarlı olduğunu işaret eder. Bu durum, ölçeğin zamana yayılan klinik devalendirmeler için stabil ve güvenilir bir ölçüm sağladığını teyit eder.

Faktör Analizi

Orijinal IQCODE genellikle tek bir genel faktör (Bilişsel Azalma) olarak kabul edilse de, bazı araştırmalar Hafıza ve Diğer Bilişsel İlevler (örn. yürütücü işlevler) olmak üzere iki faktörlü bir yapıyı önermiştir. Türk uyarılması (IQCODE-T) için yapılan faktör analizleri, ölçeğin tek bir baskın faktör altında toplandığını, bu faktörün de bilgi kaynağı tarafından algılanan genel bilişsel gerilemeyi temsil ettiğini göstermiştir.

Tek faktörlü yapı, ölçeğin kullanım kolaylığını ve tarama aracı olarak etkinliğini artırır, zira tek bir kesme puanı üzerinden klinik karar verme sürecini basitleştirir. Bu yapısal doğrulama, IQCODE-T'nin kültürel uyarılma sürecinin başarılı olduğunu kanıtlamaktadır.

Araç

Test Türü: Uyarılma (Adaptasyon)

Format: Bilgi Kaynağına Dayalı Tarama Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce (Orijinal), ve birçok diğer dil.

Popülasyon Grubu: Yaşlı bireylerin Bilgi Kaynakları (Ailesi, bakıcıları, eşi).

Yaş Grubu: Genellikle 65 yaş ve üzeri bireyler için bilişsel durum değerlendirilmesi.

Popülasyon Detayları: Bilişsel bozukluk şüphesi olan veya Demans tanısı almamış yaşlı bireyler ile sağlıklı kontroller.

Test Metodolojisi: Bilgi kaynağı, değerlendirilen kişinin mevcut bilişsel durumunu yaklaşık on yıl önceki durumuyla karşılaştırarak her bir maddeyi derecelendirir. Derecelendirme formatı 5 noktalı Likert tipi bir ölçek kullanır.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Tarama, Geriyatrik Psikiyatri, Bilişsel Azalma, Demans Taraması, Nörolojik Değerlendirme, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Mevcut değil

Bağlantı Kuruluş E-posta Adresleri: etozel@medicine.ankara.edu.tr

Yayın Adresi: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı (Uyarılma çalışması baz alınarak).

Şinler & Ücret ve Test Yaşı

IQCODE, akademik ve klinik amaçlar için genellikle serbestçe erişilebilir bir araçtır, ancak Türk uyarılmasının kullanımı için sorumlu yazar (Erguvan Tuğba Özel Kızı) ile iletişime geçilmesi önerilir. Orijinal uyarılma ve geçerlik çalışması **2010** yılında yayınlanmıştır.

Ölçeğin orijinal PDF belgesine buradan ulaşılabilir: informant-questionnaire-on-cognitive-decline-in-the-elderly-iqcode-t-toad.pdf

Referanslar

Özel-Kızı, E. T., Turan, E. D., Yılmaz, E., Cangöz, B., & Uluç, S. (2010). Discriminant validity and reliability of the Turkish version of Informant Questionnaire on Cognitive Decline in the Elderly (IQCODE-T). *Archives of Clinical Neuropsychology*, 25(2), 139-145. doi: 10.1093/arclin/acp103

Yaşlılarda Bilişsel Azalma Bilgilendirme Anketi Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Maddeler, bilgi kaynağı tarafından değerlendirilen kişinin mevcut durumunun 10 yıl önceki durumuna göre nasıl değiştiğini ölçer (1 = Çok daha iyi, 2 = Daha iyi, 3 = Aynı, 4 = Daha kötü, 5 = Çok daha kötü).

(Not: Ölçek maddeleri orijinal kaynaktan alınmamıştır. Standart IQCODE maddeleri genellikle hafıza, öğrenme, problem çözme ve günlük işlevsellik alanlarını kapsar.)

Örnek Maddeler (Orijinal maddeler olmadıkları için genel IQCODE alanları listelenmiştir):

Bir olayı hatırlama yeteneği.

Yeni bir şey öğrenme yeteneği.

Finansal konularda karar verme yeteneği.

Yolunu bulma veya yabancı bir yerde yönünü saptama yeteneği.

Karmaşık cihazları (telefon, uzaktan kumanda) kullanma yeteneği.